

Рисунок 3. Останні етапи формування суцвіття гісопу лікарського (*Hyssopus officinalis* L.)

З біологічної точки зору переваги суцвіть безперечні перед поодинокими квітками: при несприятливих умовах навколишнього середовища квітки гісопу будуть пошкоджені значно менше. Це обумовлене поступовим настанням етапів формування квітки та її розпусканням. У суцвітті гісопу збільшується ймовірність запилення квіток, а це у свою чергу суттєво впливає на утворення насіння та плодоношення. Саме якісне запилення є вирішальним фактором в отриманні хороших врожаїв.

УДК 634.1:631.67:504

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО СТАН І ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ САДІВНИЦТВА НА ЗРОШУВАНИХ ЗЕМЛЯХ УКРАЇНИ

Малюк Т. В., канд. с.-г. наук
*Мелітопольська дослідна станція садівництва
ім. М. Ф. Сидоренка ІС НААН*

Відповідно з останніми опублікованими офіційними даними Держгеокадастру в Україні загальна площа зрошуваних земель під багаторічними насадженнями становила 48,7 тис. га, з них сади та ягідники - 35,5 тис. га. Водночас сади та ягідники зі зрошенням без урахування насаджень, що знаходяться на території анексованого Криму, становлять 23,6 тис. га, тобто складають лише 11,4 % від загальної їх площі. Крім того за даними Державної служби статистики України, яка надає відомості про показник «политих земель», у 2018 році з 68,9 тис. га багаторічних насаджень

на підприємствах країни площа политих плодкових насаджень становила лише 11,6 тис. га.

Водночас науковим та практичним досвідом вчених МДСС імені М.Ф. Сидоренка ІС НААН доведено, що потенційний ефект від впровадження зрошування є дуже високим. Це, насамперед, стосується ресурсозберігаючих технологій зрошення, зокрема мікрозрошення, використання якого дозволяє активно впроваджувати інтенсивні технології вирощування насаджень, досягти врожайності зерняткових культур на рівні не нижче 50 т/га, кісточкових – 18-20 т/га за високої якості продукції.

І взагалі, впровадження нових типів інтенсивних садів відповідно до світових тенденцій розвитку садівництва, що вирощуються за високої щільності насаджень, з використанням вегетативних підщеп і нових сортопідщепних комбінувань, сучасних прийомів формування крони та забезпечують ранній початок промислового плодоношення й інтенсивні темпи нарощування врожайності, взагалі не можливе без підтримання оптимальної вологості та поживного режиму ґрунту впродовж вегетації. Це обумовлено як особливостями вегетативно-генеративних процесів, так і більш поверхневим розташуванням кореневої системи дерев в інтенсивних садах, яка освоює менший об'єм ґрунту, ніж сильнорослі дерева.

Таким чином, вирощування багаторічних насаджень, відповідно до сучасних тенденцій розвитку галузі має переважно відбуватися за наявності зрошення навіть у районах із достатньою зволоженістю, а за посушливих умов, взагалі, має бути невід'ємною складовою сучасної технології вирощування.

Підтвердженням вищенаведеного є результати наукової роботи вчених станції, які свідчать про те, що в умовах Південного Степу прибавка врожаю від зрошення зерняткових культур досягала 11,9-19,1 т/га, кісточкових – 2,0-9,0 т/га, середня маса плодів за цього збільшувалася на 42-108 % за високої споживчої цінності.

Тобто, відсутність зрошення у садівництві зумовлює недоотримання урожайності, яке в грошовому виразі може досягати колосальних збитків для країни (за узагальненими даними - понад 23 млрд. грн. щорічно).

Таким чином, збільшення виробництва садівничої продукції, зокрема за рахунок широкого впровадження науково обґрунтованих технологій мікрозрошення, слід розглядати як стратегічну програму і складову частину розвитку сільського господарства держави.

В системі виробництва плодової продукції, як і будь-якої сільськогосподарської, найбільш вагомим чинником, без всякого сумніву, є не окремі технологічні прийоми, а саме технологія, яка повинна концентрувати в собі найбільшу частину сукупних досягнень науково-технічного прогресу. З огляду на це та з метою підвищення ефективності садівничої галузі вченими Мелітопольської дослідної станції садівництва імені М.Ф. Сидоренка ІС НААН виведено понад 250 сортів плодкових культур та введено у комерційний обіг 98 сортів, які є конкурентоспроможними за показниками скороплідності, посухо- та зимостійкості, високотоварності

плодів, відмінних смакових якостей, створено технологію мікрозрошення кісточкових культур з використанням комплексу ресурсосберігаючих елементів та розроблено науково-практичні рекомендації щодо раціонального їх зрошення; розроблено якісно нові елементи створення інтенсивних насаджень кісточкових культур; екологічно безпечні системи захисту плодівих насаджень від шкідливих організмів. Крім того розроблено метод точного прогнозування дат виходу з періоду біологічного спокою і початку цвітіння дерев на основі фенокліматографічних моделей та управління параметрами фізіологічного стану дерев і системою мікрозрошення; методи статистичного вибіркового вхідного контролю проміжної і кінцевої продукції розсадника; спосіб групування сортів колекції генофонду за ієрархічною класифікацією, яка має семантичну структуру, формалізовану для уніфікації, визначальності і порівняльності результатів.

Отже, подальший розвиток плодівництва у сучасних умовах невід'ємно пов'язаний з розробкою наукових основ сучасних елементів технології вирощування плодівих культур в умовах глобальних змін клімату у бік посушливості, зокрема виведення посухостійких сортів, розробка ресурсо- та енергозберігаючих режимів зрошення садів в умовах гострої нестачі водних ресурсів, підбір нових сортопідщепних комбінувань з підвищеною стійкістю до негативних умов довкілля, нових конструкцій насаджень, сучасних біологічних систем їх захисту.

У зв'язку з вищенаведеним особливої актуальності набуває збільшення державної підтримки галузі аграрної науки як від'ємної частини інноваційного розвитку України та збереження, примноження та підвищення якості науково-технічного потенціалу агропромислового виробництва, зокрема в галузі садівництва, що згідно «Концепції науково-технічного розвитку галузей агропромислового виробництва України» віднесено до пріоритетних національних інтересів.